

Bergvesenet rapport nr 7309	Intern Journal nr	Internt arkiv nr	Rapport lokalisering	Gradering
Kommer fra arkiv Nordlandske	Ekstern rapport nr BA 132	Oversendt fra Nordlandske	Fortrolig pga	Fortrolig fra dato:

Tittel

Statens krommalmanvisninger på Helgeland

Forfatter

Rasmussen

Dato År

02.april 1918

Bedrift (Oppdragsgiver og/eller oppdragstaker)

Bergmesteren

Kommune

Rødøy, Lurøy,
Velfjord

Fylke

Nordland

Bergdistrikt

1: 50 000 kartblad

18271 18282 18264 18263
18254

1: 250 000 kartblad

Mosjøen
Mo i Rana

Fagområde

Bergrettigheter
Økonomisk

Dokument type

Forekomster (forekomst, gruvefelt, undersøkelsesfelt)

Bardal
Thor. Vrag
Rødholmen, Æskjeholmen, Kalvholmen, Ramberget
Ørnstolen, Lovisa, Bjørnøy
Forsøget, Stort Håp, Haapet
Velfjord nr. 1, 4 søsken, Holmen

Råstoffgruppe

Malm/metall

Råstofftype

Cr

Sammendrag, innholdsfortegnelse eller innholdsbeskrivelse

En beskrivelse av befaringer av en rekke småforekomster hvor krommalm er rapportert. Da funn vidtner er døde, var det en del vansker med å identifisere gamle mutingspunkter. I oppsummeringen angis at flertallet av mutingene er verdiløse og resten har liten verdi. Staten anbefales å kvitte seg med mutingene til private.

Avskrift.

TB 132

Det Kgl. departement
for handel, sjøfart, industri og fiskeri.

Statens Krommalmanvisninger på Helgeland.

Efter anmodning gjennom distriksbergmesteren har jeg sommeren 1917 befart en flerhet av statens krommalmanvisninger på Helgeland.

For manges vedkommende gjelder det, at fundvidnerne er døde eller ikke lengere boende her i landet. En del av dem er det allikevel lykkedes å finde. Anvisningerne i Velfjorden har jeg ikke eftersøkt efter den opplysning jeg mottok fra lensmanden i Velfjord og som nedenfor indtas.

En uttømmende beretning om forekomstene hadde betinget ihvertfall nogen undersøkelser med folkehjelp, men det forbød sig selv, da folk ikke var å opdrive, og derhos mangler hus til underbringelse av folk på de fleste steder.

Nedenstående kortfattede meddelelser tør dog gi et indtrykk av forekomstenes verdi, hvilket det jo var hensigten med befaringen at få et begrep om.

I næsna findes en enkelt anvisning, de fleste ligger i Rødøy og Lurøy og nogen få i Velfjorden.

I Bardal.

Anvisningen ligger på Nordvikens grund, tversover for Bardal dampskibsanløpssted ved Ranenfjord.

Fra Bardal av sees flere rustbrune flekker oppe i Nordvikenfjeldet, det er serpentin, som skiller sig tydelig ut fra granit og gneisbergartene.

Anvisningen finnes i den lavest liggende serpentin ca. 100 m fra sjøen like ved og østenfor Sprutbakken og i 40-80 m. h.o.h.

Terrenget er bratt, og anvisningen derfor noget vanskelig tilgjengelig.

Skjønsmessig har serpentinen i dagen en utstrekning av 100m x 300 m. Feltet er tildels bedøkket med ur og litt kratskog. Serpentina er gjen-

nemsat av granit i gange og drummer.

I det øvre parti av serpentinen sees krommalm i klumper og gange med fra 1 mm til 15 cm. tykkelse. Malmen er vakker, og forekomstene ser ikke verst ut, men fjeldet er gjennemsat med stik, så malmgangene blir ikke lette at forfølge.

Ved små og billige anlegg er der anledning til at bringe malmen ned til sjøen, hvor dypt vand og let adgang til at laste i fartøi i godt veir.

II. Anvisninger i Rødøy og Lurøy.

(se kartbladet over Lurøy.)

Thor ligger på prestegårdens grund i Rødøy. Mellom den gamle og den nye kirkegård strekker sig en lav brunaktig fjeldvegg, som består av serpentin.

Ca. 200 m. ØNØ for kirken er nedrevet en 5-6 m dyp synk med dimensioner 5m. x 2,5 m. I veggene såes striper av krommalm med mægtighet fra 1 mm til 15 cm. Derhos findes malm som små klyser og i impregnasjoner.

Ingen regelmessighet. Forekomsten vil alene kunne avgi noget opberedningsmalm og har neppe synderlig værdi.

Kort avstand fra sjøen, og let adgang til drift. Synken er ikke innhegnet, som bergloven påbyr.

Vrag ligger på den del av "Busen" som Gjerøy sauavlsgård eier.

På sydsiden av den lille ø findes et serpentinfelt, hvor anvisningen må ligge, men malm kunde ikke findes. På serpentinhompen er bygget en stenvarde. Stedet vil herefter kunne påvises av Kristoffer Garman på Busø.

Rødholmen ligger på den ubeboede holme med samme navn.

Serpentin ligger som et dække over hornblendeskifere. Krommalm findes i serpentin her og der over hele holmen i små klyser og roser, undertiden kan de nå op til et kålhodes størrelse. Dertil findes malm i korte

gange avskåret ved slepper, med mægtighet fra 2 op til 5-8 cm.

På et sted er inddrevet en 20 m. lang skjæring med op til 3 m. høie vægge, i disse såes kun lite malm, men bunden var ikke oprensket. Herfra er utvundet endel malm, hvorav noget fremdeles ligger i berghald.

På et andet sted er gjort nogen skudd.

Antagelig kan skrapes sammen henimot et par tons utbrutt malm og nogenlunde let utdrives 10-20 tons.

I 1916 skal herfra være avsendt endel malm.

Om sommeren beiter sauen på øen men skjæringen er ,bergloven tilsbots ikke innhegnet.

Eskjeholmen er 3 holmer syd for S.Nesø. Bergartene er serpentin og hornblenderike skifere.

På store Eskjeholmen findes litt krommalm i små korte gange.

På lille Eskjeholmen findes mere malm, nemlig i den lave høiderygg. Der går et malmdrag efter denne i N-S-lig retning.

Fra nord av er inddrevet en 10 m. lang skjæring efter krommalmgang med o -15 cm. mægtighet. I dagen kan den med avbrytelse forfølges ca 20 m videre mot syd. Nogen få meter mot øst findes en lignende gang med tilsvarende forløp.

I den sydlige ende av holmen er gjort noen skudd på malm. Over ca 10 m. bredde sees på denne kant av holmen klyser og roser av malm.

Forekomsten ser ikke verst ut. Der er let adgang til drift med god adgang til at laste i fartøi i godt veir. Bebyggelse på den nærliggende S. Nesø.

Malm er i sin tid(?)bortbragt herfra.

Tross holmen anvendes som beitesland for småfå er skjæringen ikke indhegnet.

Kalvholmen.

Over den vestlige del av holmen findes på en hel del steder klyser og roser av krommalm i serpentin samt gange med o -15 cm. mægtighet dog uten regelmessighet og kontinuerlig forløp.

I en ca. 10 m lang og 3 m. høi strosse såes adskillig malm i klumper og gangform. Enkelte klumper har et flatmål på henimot 1 kvadratalen.

Nogen få meter vestenfor bruddet så jeg ikke bearbeidet malm over en flate på tilsynelatende 2 m. lengde og $\frac{1}{2}$ m. bredde.

Forekomsten ser ikke ilde ut og kunde fortjene at bli nærmere undersøkt. Den er let å bearbeide. Indlasting i fartøi i godt veir vil ikke være forbundet med nogen vanskelighet.

Malm skal i sin tid ? være bortbragt herfra.

Ingen bebyggelse på holmen, som formentlig anvendes. som beitesland for småfå.

Ramberget.

I Rambergets serpentinefelt optrær over store dele nokså jevnt og med få meters mellomrum klyser og roser av krommalm, som kan være vakker.

På flere steder er foretatt mindre sprængningsarbeider. Ingen av anbruddene så synderlig gode ut.

Den utbrudte malm er borttatt.

Ølnstolen

På Selsøviks nordende findes spredt rundt omkring i serpentina klyser og roser av krommalm.

På et sted er foretatt noen sprengningsarbeider på en 30 -40 m. bred sone, som fører fattig malm, imprigneringsmalm.

Forøvrig er der gjort noen skudd på flere steder.

Forekomstene ser lite lovende ut , skjönt malmen på sine steder er vakker nok.

Lovisa på Pikhaugen , også på Selsøvik synes dårligere. Her er intet arbeide foretatt.

Der findes klyser, roser og korte gangslutter av krommalm.

På Selsøvik er der bebyggelse, god havn, telefon m.m.

Bjørnø

På Bjørnøen syd for Selsøvik findes klyser, roser og gangstriper av krommalm i serpentin på det søndre parti av øen.

Forekomsten er langt fra god, men synes dog bedre enn de på Selsøvik.

På øene findes bebyggelse.

Alle under II nevnte forekomster er fundet efter de karte og tildels meget utilfredsstillende beskrivelser i muthingsbrevene eller ved eftersøking på egen hånd. De vil herefter med undtagelse av Thor og Busanvisningen "Vrag" kunne påvises av Olaf Jøger på Selsøvik.

Ingen av forekomstene vil vel kunne bearbeides enkeltvis med fordel i normale år, derimot vil det kanskje kunde gå an at drive flere av dem underet i tider med høi pris på krommalm.

Det kunde i så fald gå an at utskelde enslags prima-malm ved de bearbeidede anvisninger (salgsware) og en secunda-malm til anvikning ved et felles mindre opberedningsanlæg.

Senhøstes befartes Melfjordfjellot (se kartblad Svartisen) sammen med fundvidnet Petter Mikalsen Tjong og Ivar Davidsen og Wilhelm Olsen av Melfjord. De to sistnevnte vil herefter kunne påvise feltet.

Muthingene ligger spredt over en 7 km. lang strekning og i en høide av 300 -700 m.o.h.

Serpentin stikker op i homper gjennom den omgivende bergart, og er let åt finde ved sin karakteristiske form og farve.

Av den mengde mutinger som findes i dette felt, - mere enn 30 stk.- var det trots inærdig eftersøking ikke mulig å finde mere end en avmøket nemlig "N.2" malet med blå farve i en uthuligg i fjeldet. Merkenes er påmalt for mere end 20 år siden, så det er jo nokså forklarlig, at de er utvisket.

Av malm fandtes kun spor.

Efter hvad der blev mig meddelt av fundvidnet blev feltet belagt med anmeldelser og mutinger i håb om senere at finde malm. En mulighet er det også, at man har fått hornblende, som optrer i klumper og striper for krommalm. En gåde er det dog, hvordan man fra dette felt har kunnet

skaffe tilveie mutingsstuffer fra de enkelte anvisninger.

Feltet, som ikke er bearbeidet, ansees for at være helt verdiløst med hensyn på krommalm.

III.

I Velfjord skal findes anvisningene "Forsøget, Stort Haab, Velfjord nr. 1, Haabet, 4 søskende og Holmen .

Ingen fundvidner.

På henvendelse til lensmanden i Velfjorden angående anvisningenes beliggenhet mottok jeg 16/8-17 følgende: ".....idét jeg desværre ikke er istand til å meddele Dem de begjærte opplysninger, da de vedkommende fundvidner for flere år siden er avgått ved døden. Forekomstene er anmeldt for over 40 år siden. På den tid kan skjærpeprotokol ikke sees at ha været ført ved bestillingen, hvorfor ingen opplysning kan skaffes derigjennem. En av de vedkommende forekomster, nemlig Flagholmen, kan muligens påvises av Enok Hommelli, pr. Nævernes eller Hans Kristiansen, Holmen pr. Hommelstø. Beliggenheten for de andre forekomster vet jeg ikke at kunne gi nogen opplysning om."

Efter denne meddelelse fandt jeg ikke i disse tider at burde foreta nogen reise på det offentliges bekostning til denne egn.

Mit indtryk efter befaringen kan sammenfattes i følgende bemerkninger:

En stor del anvisningene er verdiløse.

Resten av de kjendte anvisninger har en forholdsvis ringe værdi.

Endel anvisningers beliggenhet kjendes ikke for tiden., men der er ingen grund til at nære større forventninger til dem, siden de så lenge har været upåagtede.

Hvis ikke staten hadde overtatt alle disse mutinger, vilde den i årenes løp ha tjent betydelige beløp, gebyrer til frist.

Skal Staten gjøre noget ut av forekomstene, vil det være nødvendig å ofre penge på dens oppklaring til nødvendige anlegg m.m. og utsigten til nogen regulær, lønsom drift er overordentlig liten.

Staten har følgelig meget å tape, men liten utsigt til gevinst ved at holde på forekomstene.

For distriktet vilde det vist også være ønskelig om forekomstene kom på private hender.

Ut fra disse betragtninger er det at jeg mener, at staten ved første leilighet bør avhænde anvisningene selvom det skal ske uten vederlag. En passende pris kunde iøvrigt kr. 500,- være, men betingelserne for salg bør ufravigelige være, at de nye eiere indgår på at opfylde lovens forpliktelse med hensyn til indhegning av skjærpene, iflg. berglovens § 4.

Bodø, 2 april 1918

Rasmussen (sign.)
Geschworner.